

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-182>

УДК 336.73:657.1

Удосконалення системи нарахування та обліку грошового забезпечення військовослужбовців-контрактників

Атамас П.Й.

кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародних фінансів,
обліку та оподаткування
Університету імені Альфреда Нобеля

Сергієнко І.В.

магістрант
Університету імені Альфреда Нобеля

Таран О.В.

майор, помічник начальника
Військового інституту танкових військ
НТУ «ХПІ» з фінансово-економічної роботи –
начальник фінансово-економічної служби

У статті розглянуто нормативне забезпечення порядку нарахування та бухгалтерського обліку грошового забезпечення військовослужбовців, обґрунтовано важливість такого дослідження виходячи з високої питомої ваги цих витрат у кошторисі бюджетних видатків військових установ і організацій. Внесено пропозиції щодо спрощення методики розрахунку окремих виплат. Проаналізовано порядок відображення в обліку розрахунків ыз військовослужбовцями. Надано пропозиції щодо вдосконалення аналітичного обліку таких розрахунків.

Ключові слова: бюджетне фінансування, грошове забезпечення, розрахунки, оклад, премія, облік.

Атамас П.И., Сергиенко И.В., Таран О.В. УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ НАЧИСЛЕНИЯ И УЧЕТА ДЕНЕЖНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ-КОНТРАКТНИКОВ

В статье рассмотрено нормативное обеспечение порядка начисления и бухгалтерского учета денежного обеспечения военнослужащих, обоснована важность такого исследования исходя из высокого удельного веса этих затрат в сметах бюджетных расходов воинских учреждений и организаций. Внесены предложения по упрощению методики расчета отдельных выплат. Выполнен анализ порядка отражения в учете расчетов с военнослужащими. Представлены предложения по усовершенствованию аналитического учета таких расчетов.

Ключевые слова: бюджетное финансирование, денежное обеспечение, расчеты, ставка, премия, учет.

Atamas P.Y., Serhienko I.V., Taran O.V. IMPROVEMENT OF THE CALCULATION AND ACCOUNTING SYSTEMS OF THE MONETARY SERVICE CONTRACTORS

The article considers the regulatory support for the procedure for the accrual and accounting of cash security for servicemen, justifies the importance of such a study based on the high proportion of these costs in the budget estimates of military institutions and organizations. Made proposals to simplify the method of calculating individual payments. The analysis of the order of reflection in the accounting of calculations with the military. Proposals for improving the analytical accounting of such calculations are presented.

Keywords: budget financing, cash collateral, calculations, rate, premium, accounting.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Грошове забезпечення є основним джерелом доходу та життєзабезпечення військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом. Сьогодні

грошове забезпечення є першорядним стимулом для проходження військової служби та одним із важливих чинників забезпечення стовідсоткової укомплектованості кадрами Збройних сил України. Особливого значення

набуває це питання у зв'язку з курсом України на створення професійної армії та наміченими заходами щодо поліпшення грошового забезпечення військовослужбовців на 2019 р.

Видатки на грошове забезпечення і заробітну плату становлять від 60% до 85% бюджетних призначень на утримання військових частин (табл. 1), а бухгалтерський облік нарахування грошового забезпечення військовослужбовців є досить складною і відповідальною ділянкою облікового процесу, який потребує достовірного документального відображення і точного арифметичного обрахунку великої кількості чинників, які впливають на визначення суми грошового забезпечення кожного військовослужбовця.

Як видно з наведених у табл. 1 даних, поточні видатки на оплату праці в середньому за 2016–2018 рр. становили 76,6% кошторисних призначень взятої для дослідження військової частини, з яких безпосередньо на грошове забезпечення військовослужбовців припадало 61,7% загальної суми бюджетних асигнувань.

Розрахунок грошового забезпечення є досить складним і відповідальним процесом, який здійснюється у стислі строки між датою надання інформації щодо нарахування та виплатами військовослужбовцям, тому вдосконалення системи грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять службу за контрактом, для підвищення ефективності його розрахунків, спрощення нарахування та правильної організації бухгалтерського обліку набуває важливого теоретичного і практичного значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання поліпшення грошового забезпечення військовослужбовців Збройних сил України неодноразово розглядалося у нормативних документах. Так, проектом закону України «Про Державний бюджет України на 2019 р.» передбачається чергове підвищення грошового забезпечення військовослужбовців, особливо учасників бойових дій на сході України. Унормуванню грошового забезпечення військовослужбовців присвячено постанови КМУ «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» від 30.08.2017 № 704 [1] та «Про затвердження Порядку виплати щомісячної грошової компенсації податку з доходів фізичних осіб, що утримуються з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового і начальницького складу» від 15.01.2004 № 44 [2].

Окремим аспектам системи грошового забезпечення військовослужбовців присвячено публікації низки авторів: О. Марчукової [3], С.М. Чемишенко [4], О.Г. Водчиць, О.М. Семененко та ін. [5]. Але названі публікації носять загальний оглядовий та порівняльний характер і не надають конкретних пропозицій щодо вдосконалення самої системи грошового забезпечення військовослужбовців, її складників, методики розрахунку та відображення в обліку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Враховуючи практичну важливість вирішення поставленого завдання, метою цього дослідження є аналіз наявної системи грошового забезпечення військовослужбов-

Таблиця 1

Структура фінансування Військового інституту танкових військ ВНЗ «ХПІ»

Стаття витрат	КЕКВ	Кошторисні призначення (у середньому за 2016-2018 рр.)	
		тис. грн.	%
Видатки та надання кредитів, усього	x	92587,0	100
Поточні видатки	2000	92058,2	99,4
Оплата праці	2110	70959,8	76,6
Заробітна плата	2111	13807,7	14,9
Грошове забезпечення військовослужбовців	2112	57152,1	61,7
Нарахування на оплату праці	2120	13487,8	14,6
Використання товарів і послуг	2200	7532,9	8,1
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	2210	3683,3	4,0
Оплата послуг (окрім комунальних)	2240	2110,6	2,3
Капітальні видатки	3000	528,8	0,6

ців, які проходять службу за контрактом у Збройних силах України, вивчення структури кошторисних витрат взятої для дослідження військової установи, розроблення й обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення системи розрахунку суми грошового забезпечення військовослужбовців-контрактників та поліпшення обліку розрахунків із військовослужбовцями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Грошове забезпечення військовослужбовців, які проходять службу за контрактом, можна поділити на три складові частини:

– основна, яка складається з окладу за військовим званням, посадового окладу та надбавки за вислугу років;

– додаткова щомісячна, яка складається з надбавки за особливості проходження служби, надбавки за роботу в умовах режимних обмежень, премії, надбавки за кваліфікацію, за почесні, вчені та спортивні звання, науковий ступінь;

– додаткова одноразова, яка складається з грошової допомоги на оздоровлення; одноразової грошової допомоги після укладання військовослужбовцем першого контракту, матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань, винагороди за виконання бойових завдань, за участь в ООС, грошової допомоги під час звільнення з військової служби, підйомної допомоги [6].

У загальному вигляді структуру грошового забезпечення військовослужбовців Військового інституту танкових військ НТУ «ХПІ» наведено в табл. 2.

Розглянемо детальніше основні елементи, з яких складається щомісячне

грошове забезпечення кожного військовослужбовця, що проходить службу за контрактом: оклад за військовим званням, посадовий

оклад, надбавку за вислугу років, надбавку за особливості проходження військової служби та премію (одноразові види додаткової допомоги, які мають індивідуальний характер для кожного військовослужбовця окремо, нами не розглядаються, оскільки не мають постійного характеру).

Оклад за військовим званням є найменшим складником серед основного грошового забезпечення. На нього припадає в середньому 9,2%, між ланками (званнями) його рівень відрізняється не суттєво.

Посадовий оклад є основним складником грошового забезпечення, на його розмір дуже впливає займана посада: чим вона вище, тим більше його частка у грошовому забезпеченні. Залежно від специфіки військової частини ця частка може коливатися у декількох відсотках. Наприклад, Військовий інститут є навчальним закладом, в якому незначна чисельність рядового складу, а переважаюча – офіцерського. На рівень відсотків посадового окладу впливають навчальні посади (інструктор, викладач), які значно вищі порівняно зі стройовими посадами. Наприклад, сержант-інструктор має більш високий посадовий оклад, аніж прапорщик – начальник складу.

Розміри окладу за військовим званням та посадового окладу обраховуються шляхом множення прожиткового мінімуму для працездатних осіб (1 762 грн. на 01.01.2018) на тарифний коефіцієнт [3]. Практично для розрахунку посадового окладу передбачено 60 тарифних розрядів, які визначаються у штаті військової частини за кожною посадою окремо.

Розмір надбавки за вислугу років розраховується як відсоток від суми окладу за військовим званням та посадового окладу залежно від періоду календарної та пільгової

Таблиця 2

Структура грошового забезпечення військовослужбовців, %

Види грошового забезпечення	Рядовий та сержантський склад	Старшинський склад	Молодший офіцерський склад	Старший офіцерський склад	В середньому
Оклад за військовим званням	8,0	10,1	10,5	8,3	9,2
Посадовий оклад	34,8	33,2	40,1	44,1	38,1
Надбавка за вислугу років	11,7	16,7	15,2	25,3	17,2
Інші надбавки	5,5	5,0	8,1	10,5	7,3
Премія	40,0	35,0	26,1	11,8	28,2
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

служби військовослужбовця, а розмір надбавки за особливості проходження служби – як відсоток від суми окладу за військовим званням, посадового окладу та надбавки за вислугу років.

Розмір премії визначається множенням тарифного коефіцієнту на розмір посадового окладу. Аналогічно порядку визначення посадового окладу для премії передбачено також 60 тарифних розрядів із відповідними коефіцієнтами. Розміри тарифних коефіцієнтів та відсотків для встановлення надбавок передбачено в Постанові КМУ від 30.08.17 № 704 [1].

Велика відмінність у преміях пояснюється тим, що в 2016–2018 рр., коли значно підвищувалося грошове забезпечення, мінімальні його значення для кожної ланки військовослужбовців визначалися довільно, як «політична доцільність», а потім під них підганяли загальну суму грошового забезпечення. При цьому підвищення відбувалося не за рахунок збільшення всіх складників, для чого необхідно було змінити всю систему грошового забезпечення (і, як наслідок, пенсійну систему для військовослужбовців, оскільки вона пов'язана з посадовими окладами), а за рахунок збільшення премії до необхідних нових розмірів грошового забезпечення. Для старших офіцерів, які мали великі посадові оклади, та за їх рахунок відповідні високі надбавки, премії зросли не значно і становлять 10–15% від загальної суми грошового забезпечення. А для нижчих військових ланок, які мали низькі посадові оклади, премії значно підвищили (наприклад, для 1-го тарифного розряду премія становить 133% від посадового окладу), і вони становлять майже 50% від загальної суми грошового забезпечення.

Зараз, коли грошове забезпечення стабілізувалося, застосовувати 60 тарифних коефіцієнтів для розрахунку премії не доцільно, оскільки це вимагає дуже багато часу для нарахування та обліку, особливо за зміни посад. Нові коефіцієнти встановлювалися з розрахунку, щоб для кожної ланки військовослужбовців грошове забезпечення з новими коефіцієнтами не відрізнялося від існуючої системи, але за рахунок зменшення їх чисельності спрощувалися облік та нарахування. Нові коефіцієнти, звичайно, можна буде використовувати й в інших військових частинах, адже методика розрахунку грошового забезпечення для всіх частин однакова. Нами проводився розрахунок зміни грошового забезпечення за підвищення прожитко-

вого мінімуму (для різних значень). Виконані розрахунки показали, що суми для існуючої системи та для нової суттєво не відрізняються і коливаються в межах від 1% до 3%. А прив'язка нових коефіцієнтів до прожиткового мінімуму усуває можливість маніпулювання підвищенням грошового забезпечення лише за рахунок премії.

У табл. 3 на прикладі Військового інституту танкових військ НТУ «ХПІ» наведено приклади нарахування грошового забезпечення (на основі перелічених складників) для військовослужбовців із різними військовими званнями та відповідними їм посадами.

Крім того, необхідно звернути увагу на той факт, що військовослужбовцям, відповідно до Постанови КМУ «Про затвердження Порядку виплати щомісячної грошової компенсації податку з доходів фізичних осіб, що утримуються з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового і начальницького складу» від 15 січня 2004 р. № 44, виплачується компенсація суми утриманого податку з доходів фізичних осіб [2].

Підвищення ефективності обліку розрахунків та спрощення нарахування грошового забезпечення пропонується вирішити такими шляхами.

По-перше, доцільно змінити існуючий принцип нарахування премії військовослужбовцям. Для цього необхідно:

- зменшити кількість тарифних коефіцієнтів, відв'язавши розрахунок премії від посадових окладів;
- установити фіксовані тарифні коефіцієнти для кожної категорії військовослужбовців (для офіцерського, сержантського та старшинського складів);
- прив'язати розрахунок премії безпосередньо до прожиткового мінімуму.

Тобто за пропонованими правилами розрахунок премії буде здійснюватися шляхом множення фіксованих тарифних коефіцієнтів для кожної категорії військовослужбовців на прожитковий мінімум. Запропоновані тарифні коефіцієнти наведено в табл. 4.

У табл. 5 наведено приклади нарахування грошового забезпечення військовослужбовцям (на підставі даних табл. 3) із використанням запропонованого принципу розрахунку премії. З даних табл. 5 можна зробити висновок, що новий розрахунок премії не впливає на розмір нарахованого забезпечення (відхилення становить не більше 3,5%), але дає

Таблиця 3

Нарахування грошового забезпечення за діючою методикою

Звання	Посада	Відсоток надбавки за вислугу років	Оклад за військове звання	Посадовий оклад	Надбавка за вислугу років	Надбавка за особливість проходження служби	Премія	Всього нараховано
Солдат	Стрілець	0,25	530,00	2640,00	792,50	396,25	3273,60	7632,35
Ст. солдат	Оператор	0,25	600,00	2730,00	832,50	416,25	3248,70	7827,45
Молодший сержант	Старший стрілець	0,25	670,00	2820,00	872,50	436,25	3243,00	8041,75
Сержант	Командир відділення	0,30	740,00	3000,00	1122,00	486,20	3180,00	8528,20
Старший сержант	Інструктор з водіння	0,30	810,00	3350,00	1248,00	540,80	3048,50	8997,30
Старшина	Фельдшер	0,35	880,00	3080,00	1386,00	534,60	3141,60	9022,20
Прапорщик	Начальник складу	0,40	950,00	3080,00	1612,00	564,20	3141,60	9347,80
Старший прапорщик	Начальник КТП	0,40	1020,00	3170,00	1676,00	586,60	3106,60	9559,20
Молодший лейтенант	Заст. командира роти з озброєння	0,25	1060,00	4230,00	1322,50	661,25	2834,10	10107,85
Лейтенант	Начальник групи	0,30	1130,00	4370,00	1650,00	715,00	2796,80	10661,80
Старший лейтенант	Заст. командира батальйону з морально-психол. забезпечення	0,30	1200,00	4930,00	1839,00	796,90	2563,60	11329,50
Капітан	Командир роти	0,35	1270,00	4370,00	1974,00	761,40	2796,80	11172,20
Майор	Викладач	0,50	1340,00	6340,00	3840,00	1152,00	2028,80	14700,80
Підполковник	Старший викладач	0,45	1410,00	7750,00	4122,00	1328,20	1627,50	16237,70
Полковник	Начальник факультету	0,50	1480,00	8600,00	5040,00	1512,00	1720,00	18352,00

Нові тарифні коефіцієнти для розрахунку премії

Категорія військовослужбовців	Тарифний коефіцієнт
Рядовий та сержантський склад	1,90
Старшинський склад	1,80
Молодший офіцерський склад	1,65
Старший офіцерський склад	1,15

змогу значно спростити та зробити більш прозорим і контрольованим розрахунок й облік як самої премії, так і всього грошового забезпечення за рахунок зменшення кількості тарифних розрядів.

Окрім того, прив'язка розрахунку премії до прожиткового мінімуму дасть змогу усунути існуючий нині спосіб збільшення грошового забезпечення військовослужбовців виключно за рахунок премії. Збільшення відповідних складників грошового забезпечення, у тому числі премії, за рахунок підвищення прожиткового мінімуму сприяє підвищенню конкурентоспроможності доходу військовослужбовців, їх зацікавленості у кар'єрному зростанні, просуванні по службі та популяризує військову службу в цілому.

По-друге, спрощення обліку, скорочення термінів розрахунків, підвищення ефективності та наочності нарахування грошового забезпечення військовослужбовцям неможливі без єдиного для всіх військових частин спеціалізованого програмного забезпечення.

Враховуючи той факт, що всі розрахунки складників грошового забезпечення ведуться фінансово-економічною службою на основі первинних документів, які надаються строювою частиною (витягів із наказів, довідок та інших документів, які підтверджують право військовослужбовців на одержання грошового забезпечення), постає питання автоматизації передачі цих даних. Тобто програмне забезпечення повинно не тільки вирішувати завдання фінансово-економічної служби щодо розрахунків грошового забезпечення, а й автоматично враховувати всі зміни в особових справах військовослужбовців, які вносить строюва частина (підвищення чи пониження у військовому званні, зміна посади чи вислуги років, позбавлення премії тощо) та автоматизувати сам процес складання Меморіального ордеру № 5 «Зведення розрахункових відомостей із грошового забезпечення військовослужбовців» [7]. Це підвищить ефектив-

ність обліку і значно прискорить час обробки інформації та проведення розрахунків.

Висновки з цього дослідження. На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки і пропозиції.

1. У кошторисах військових частин видатки на оплату праці за статтею КЕКВ 2110 (у тому числі й на грошове забезпечення військовослужбовців за КЕКВ 2112) припадає від 60% до 80% загального обсягу бюджетних асигнувань.

2. Система нарахування грошового забезпечення військовослужбовців досить громіздка і багаторівнева: вона включає більше десятка різних видів виплат і доплат: за військове звання, посаду, стаж служби, особливості служби, участь у бойових операціях, премії тощо. Це зумовлює досить велике навантаження на працівників фінансово-економічної служби.

3. Методи нарахування окремих видів виплат не завжди економічно обґрунтовані. Це стосується передусім розрахунку щомісячної премії військовослужбовцям-контрактникам.

4. У статті запропоновано методи вдосконалення системи обліку та нарахування грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять службу за контрактом, а саме: зміна наявної системи розрахунку премії шляхом зменшення кількості тарифних розрядів із 60 до 4 та її прив'язка до прожиткового мінімуму.

5. Запропоновано розробити спеціалізоване програмне забезпечення, яке уможливить автоматичний обмін даними фінансово-економічної служби та строювої частини, а також автоматизує процеси складання окремих облікових реєстрів.

Упровадження запропонованих заходів у практику роботи фінансово-економічних підрозділів військових частин дасть змогу спростити та підвищити ефективність розрахунку та обліку грошового забезпечення.

Таблиця 5

Нарахування грошового забезпечення за новим порядком розрахунку премії

Звання	Посада	Відсоток надбавки за вислугу років	Оклад за військове звання	Посадовий оклад	Надбавка за вислугу років	Надбавка за особливості проходження служби	Премія	Всього нараховано	Всього, у відсотках до існуючої системи
Солдат	Стрільць	0,25	530,00	2640,00	792,50	396,25	3347,80	7706,55	100,97
Старший солдат	Оператор	0,25	600,00	2730,00	832,50	416,25	3347,80	7926,55	101,27
Молодший сержант	Старший стрілець	0,25	670,00	2820,00	872,50	436,25	3347,80	8146,55	101,3
Сержант	Командир відділення	0,30	740,00	3000,00	1122,00	486,20	3347,80	8696,00	101,97
Старший сержант	Інструктор з водіння	0,30	810,00	3350,00	1248,00	540,80	3347,80	9296,60	103,33
Старшина	Фельдшер	0,35	880,00	3080,00	1386,00	534,60	3171,60	9052,20	100,33
Прапорщик	Начальник складу	0,40	950,00	3080,00	1612,00	564,20	3171,60	9377,80	100,32
Старший прапорщик	Начальник КТП	0,40	1020,00	3170,00	1676,00	586,60	3171,60	9624,20	100,68
Молодший лейтенант	Заступник ком. роти з озброєння	0,25	1060,00	4 230,00	1322,50	661,25	2907,30	10181,05	100,72
Лейтенант	Начальник групи	0,30	1130,00	4370,00	1650,00	715,00	2907,30	10772,30	101,04
Старший лейтенант	Заступник командира батальйону з морально-психологіч. забезпечення	0,30	1200,00	4930,00	1839,00	796,90	2907,30	11673,20	103,03
Капітан	Командир роти	0,35	1270,00	4370,00	1974,00	761,40	2907,30	11282,70	100,99
Майор	Викладач	0,50	1340,00	6340,00	3840,00	1152,00	2026,30	14698,30	99,983
Підполковник	Старший викладач	0,45	1410,00	7750,00	4122,00	1328,20	2026,30	16636,50	102,46
Полковник	Начальник факультету	0,50	1480,00	8600,00	5040,00	1512,00	2026,30	18658,30	101,67

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб: Постанова КМУ від 30.08.2017 № 704. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF>.
2. Про затвердження Порядку виплати щомісячної грошової компенсації податку з доходів фізичних осіб, що утримуються з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового і начальницького складу: Постанова КМУ від 15 січня 2004 р. № 44. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2004-%D0%BF>.
3. Марчукова О. Грошове забезпечення військовослужбовців: очікування і реалії. *Social development & Security*. 2018. № 1(1). С. 83–94. URL: <https://paperssds.eu/index.php/JSPSDS/article/view/30/28>.
4. Чемишенко С.М. Перспективи розвитку системи грошового забезпечення військовослужбовців. *Фінанси України*. 2013. № 9. С. 118–125.
5. Аналіз динаміки і структури грошового забезпечення військовослужбовців Збройних сил України / О.Г. Водчиць та ін. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних сил*. 2013. № 2(35). С. 11–15.
6. Про затвердження Інструкції про порядок виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних сил України та деяким іншим особам: Наказ Міністра оборони України від 07.06.2018 № 260. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0745-18>.
7. Про затвердження типових форм меморіальних ордерів, інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору та порядку їх складання: Наказ МФУ від 08.09.2017 № 755. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-17>.

REFERENCES:

1. Pro groshove zabezpechennia viiskovosluzhbovtsiv, osib riadovogo i nachal'nitskogo skladu ta deyakih inshih osib: Postanova Kabinetu Ministriv Ukraini vid 30.08.2017, № 704. Rezhim dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF>.
2. Pro zatverdzhennia Poriadku vyplaty shchomisiachnoi hroshovoi kompensatsii podatku z dokhodiv fizychnykh osib, shcho utrymuiutsia z hroshovoho zabezpechennia, hroshovykh vynahorod ta inshykh vyplat, oderzhanykh viiskovosluzhbovtsiamy, politseiskymy ta osobamy riadovoho i nachalnyiyskoho skladu: Postanova KМУ vid 15 sichnia 2004 r. № 44 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2004-%D0%BF>.
3. Marchukova O. Groshove zabezpechennia viiskovosluzhbovtsiv, – ochikuvannia i realii [Elektronnyi resurs]/O. Marchukova // *Social development & Security*. – 2018. – № 1 (1). – p. 83 – 94. – Rezhim dostupu do zhurn.: <https://paperssds.eu/index.php/JSPSDS/article/view/30/28>.
4. Chemishenko S.M. Perspektivi rozvitku sistemi groshovogo zabezpechennia viiskovosluzhbovtsiv/ S.M. Chemishenko//*Finansi Ukraini*. – 2013. – № 9. – p.118 – 125.
5. Vodchits O.G. Analiz dinamiki strukturi groshovogo zhabezpechennia viiskovosluzhbovtsiv Zbroinih Sil Ukraini/O.G. Vodchits, O.M. Semenenko, M.V. Abramova, R.B. Boiyyko, A.D. Berdochnik// *Zbirnik naukovih prats Harkivskogo universitetu Povitrianih Sil*. – 2013. -№ 2 (35). – p. 11- 15.
6. Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok viyplaty groshovogo zabezpechennia viiskovosluzhbovtsiv Zbroinych Sil Ukraini ta deiakim osobam: Nakaz Ministra obroni Ukraini vid 07.06.2018, № 260. – Rezhim dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0745-18>.
7. Pro zatverdzhennia typovykh form memorialnykh orderiv, inshykh oblikovykh rehistriv subiektiv derzhavnogo sektoru ta poriadku yikh skladannia: Nakaz MFU vid 08.09.2017 r. № 755 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-17>.